

melodrama și parodie

• „AU FOST ODATĂ... DOUĂ ORFELINE” de Eugen Mirea la Teatrul „C. I. Nottara” *

Două sînt posibilitățile ce se deschid, teoretic, în fața intenției parodice. Uneori, reluarea unei vechi teme — a unui mit — are nevoie, pentru întărirea noutății, de distanțarea ironică. Cînd Giraudoux scrie din nou tragedia Electrei, sau Thomas Mann viața doctorului Faust, seriozitatea conflictelor se reliefează pe umbra amară a parodiei. În acest caz, atitudinea de parodist e o simplă componentă a tragicianului rafinat, ce știe — ca și Euripide, care în a sa *Electra* introducea elemente de parodiare a *Orestiei* lui Eschil — că ultimului venit îi stă bine, amestecat cu lacrimile, surîsul avizat. Dar, alteori, parodia nu mai depinde de o dorință curat creatoare, ea nu mai este o scuză și o podoabă a nou-vechiului, ci, autonomizată, se luptă cu formulele, cu îmbătrînirea, cu prostul-gust. Acum parodia, trăind pe propria ei socoteală, își descoperă un dușman în ceea ce e gata-acceptat, în ceea ce, pe nemerit sau chiar pe merit, are succes. Parodia singură, act negativ, folosește armele comicului împotriva oricui. Într-adevăr, disponibilitatea parodică este completă. Lupta comodă a parodiei înfrînge de la început orice rezistență: în fața ridicolului, seriozitatea nu are cuvînt.

Așa nu are cuvînt melodrama în fața freneziei comice din spectacolul *Au fost odată... două orfeline* de Eugen Mirea, la Teatrul „C. I. Nottara”. Bine încheiate, textul, regia și muzica reușesc să creeze o agitație, o nerăbdare a risului, un fel de crispare comică, specifică parodiei. (Termenii nu au, firește, sens peiorativ.) Ținta parodiei, ușor de doborît, de altfel, e atacată din toate părțile. Textul, umplut pînă la saturație cu glume, ilogisme, calambururi, anacronisme, e vesel și vioi. Muzica (de H. Mălineanu, conducerea muzicală Jean Ionescu) parodiază și ea operele, șlagăre, cîntece din filme, dansuri vechi și moderne. Sanda Manu, ajutată de o echipă entuziastă, a dat spectacolului — puțin cam lung — mișcare și relief. Față de *Chirița în provincie*, regizoarea a obținut, într-un sens, mai mult: mijloacele umoristice sînt aici mai diferite, încordarea sporită. Și totuși în *Chirița* exista un fel de indulgență a umorului față de istorie, față de textul admirabil — deși poate puțin demodat — servit cu dragoste și șiretenie, în timp ce aici se observă un spor al vervei și cruzimii.

Corul, format din cinci frumoase eroine de tragedie greacă (nu era nevoie să aibă și nume: Hecuba, Medeea, Electra etc., pentru că rămîn unite în cor), deschide și comentează acțiunea, cu mișcări cînd rituale, cînd burlești. Prologul e scris într-un fel de hexametri dactilici, anunțînd mari nenorociri. Cele cinci bocitoare (Dody Caian-Rusu, Cristina Tăcoi, Camelia Zorlescu, Doina Ionescu și Anda Caropol) vor mai face în cursul spectacolului plăcute diversiuni, schițe de french-can-can, cuplete, reclame, chiar cîntări ingerești. Acțiunea începe la Paris, cu o răpire proiectată de un sinistru marchiz de Presle (Dorin Moga) și de omul lui de încredere, Lafleur (Cornel Elefterescu). Corul, speriat, protestează împotriva crimei și luxurii. Apar victimele răpirii: cele două orfeline, mișcîndu-se ca niște păpuși (Liliana Tomescu-Henriette și Melania Cîrje-Louise). Coborînd din diligență în Parisul unde nu cunoșc pe nimeni, ele își cîntă durerea pe o melodie veselă și ritmată. Între timp facem cunoștință cu o familie interlopă: Baba Frochard (adevărată Babă Hîrca, în interpretarea lui Nucu Păunescu), fiul ei Jacques (temperamental jucat de Ion Punea), un escroc întreținut de biata Marianne (Rodica Sanda Tuțuianu), și celălalt fiu, cinstitul Pierre (Ștefan Tapalagă sau Ion Siminie), care, refuzînd cerșitul, deși este șchiop, trăiește ascuțind cuțite. El își cîntă complexele de inferioritate fizică, iar Rodica Sanda Tuțuianu aruncă o sfîșietoare cîntare a amorului,

* Regia : Sanda Manu. Scenografia : Liviu Popa. Muzica : H. Mălineanu. Distribuția : Dody Caian-Rusu (Hecuba) ; Cristina Tăcoi (Medeea) ; Camelia Zorlescu (Electra) ; Doina Ionescu (Ifigenia) ; Anda Caropol (Cassandra) ; Nucu Păunescu (Baba Frochard) ; Dorin Moga (Marchizul de Presle) ; C. Elefterescu (Lafleur) ; N. Constantinescu (Martin) ; Ion Punea (Jacques) ; Șt. Tapalagă (Pierre) ; Liliana Tomescu (Henriette) ; Melania Cîrje (Louise) ; Gh. Trestian (Tatăl) ; Pușa Scărlătescu (Mama) ; Rodica Sanda Tuțuianu (Marianne) ; Ion Siminie (Picard) ; Ștefan Iordache (Roger) ; Andrei Bursaci (Primul invitat) ; A. Teodorescu (Al doilea invitat) ; Gh. Sirbu (Al treilea invitat) ; Gr. Constantin (Al patrulea invitat) ; Victoria Dobre (Florette) ; Angela Chiuraru (Julie) ; Mariana Vincze (Liane) ; Natașa Nicolescu (Eugénie) ; Gh. Negoescu (Marest) ; Mihai Horoveanu (Contele de Lignières) ; Coca Enescu (Contesa de Lignières) ; Tony Zaharian (Doctorul) ; Tamara Vasilache (Geneviève).

Melania Cirje (Louise) și Liliana Tomescu (Henriette)

Ștefan Iordache (Roger)

Nucu Păunescu (Baba Frochard)

Rodica Sanda Tuțuianu (Marianne)

fascinației și nebuliei (foarte reușită de altfel în comicul ei à l'espagnole). Răpirea se face, nu înainte însă ca cele două orfeline, s-o oprească pe Rodica Sanda Tuțuianu de la sinucidere. Una din orfeline, Henriette-Liliana Tomescu, dispăre. Cealaltă, oarbă, Louise-Melania Cirje, e luată de Baba Frochard, care o va exploata, obligînd-o să cerșească melodios. Corul e îngrozit! Henriette-Liliana Tomescu se trezește la un banchet de desfrînați din secolul luminilor, unde virtutea ei e apărută de tînărul blazat Roger (Ștefan Iordache). Acțiunea se complică îngrozitor: unchiul lui Roger, contele de Lignières, prefect al poliției, cu demnitate țepăună, ridiculizat de Mihai Heroveanu, nu știe că el e tatăl lui Pierre, așa cum soția lui (Coca Enescu) nu știe unde e fetița ei prenuptială, Louise. Cîteva arestări, evadări, sacrificii, o mică omucidere. Ocazie pentru parodia unui tango (bine cîntat pe nas de Ștefan Iordache), pentru cîteva înflăcărute dansuri în costume diferite ale Cocăi Enescu, pentru recitative de operă, twisturi, balete.

Spectacolul a fost bine primit de public. S-a ris și s-a aplaudat la scenă deschisă, aproape la fiecare gag. Meritul unui astfel de spectacol stă, de fapt, în succesul lui. El dă spectatorului încredere în sine și îl predispune la ascuțite critică. Apoi dă ocazie actorilor să se zbenguie în voie pe scenă, îi obligă să fie multilaterali, să cînte și să danseze. Din aceste puncte de vedere, parodia lui Eugen Mirea și-a atins scopul. Actorii au fost stimulați de veselia textului și muzicii și s-au mișcat energic și liber. Trioul central, Liliana Tomescu, Melania Cirje și Ștefan Iordache, a înțeles bine intenția regizoarei și persiflarea din text. Liliana Tomescu joacă plin de haz simplu, cu mișcări puține, mici și delicate. Cealaltă orfelină, Louise-Melania Cirje, mai angelică, umblă plutind, vorbește cîntînd, e admirabilă. Ștefan Iordache (care fusese în *Antigona* de Anouilh un Hemon cam leșinat) umple aici scena, se agită,

cintă, se strîmbă, cu temperament îndrăcit. Ar putea juca un Figaro foarte bun și — cu puțină trudă și rafinare — chiar un erou din Marivaux. Ștefan Tapalagă, făcînd pe tocilarul (fără să fie deloc avantajat de text), reușește să atragă simpatia publicului, mai ales în scenele de bătaie cu Jacques (Ion Punea), pe care îl și ucide, cu ajutorul corului. Moartea lui Jacques e, de altfel, unul din cele mai bune momente ale spectacolului, iar zvircolirile ticălosului — foarte plăcute ochiului! O energică prezență pe scenă e Nucu Păunescu (Baba Frochard), de o răutate și un cinism vesel inimaginabile.

Decorul simplu, dar desenat și colorat cu mult gust, și luxoasele costume (Liviu Popa, asistat de Ali Tătaru și Mona Florica Gheorghiu) au, într-un astfel de spectacol, un rol deosebit. Remarc mai ales decorurile din mediul aristocratic: cel al festinului din actul întii, al mansardei unde e ascunsă Henriette și cel de la contele de Lignières acasă. Muzica lui Mălineanu place, deși nu e destul de vioaie; și nu e neapărat nevoie de twist pentru vioiciune. Polcile lui Johann Strauss sînt cel puțin la fel de „incendiare”. La unele arii, unde substanța muzicală nu e destul de bogată, se putea renunța la o strofă sau două. De pildă la începutul părții a doua, unde piesa cam trenează. (De altfel, și „scena nebuniei” Henriettei e cu totul zadarnică.)

Deși, repet, în genul său — un gen intermediar între operetă și revistă — spectacolul e o reușită, el poate lăsa totuși în urmă un sentiment de tristețe.

Întreb, cu riscul de a părea caraghios: e oare permis într-adevăr parodiei să ia în rîs orice? Proteica ironic are voie să îmbrace chiar orice forme? Risul trebuie să se răzbune pe sentimente simple și frumoase, pe milă, pe înduioșare? Sînt lacrimile melodramei atît de condamnabile? Știu, se obișnuiește să se ridă de sentimentalisme, așa cum elevii din liceu rîd de colegii îndrăgostiți sau de cei atașați mîi duioși de mamele lor. Și totuși, nu cred că acei care rîd au rolul nobil. Se va răspunde poate că parodia nu rîde de sentimente, ci de clișee. Dar ea însăși nu se constituie tot din clișee, însă comice? E poate, în această îndoială, o reflectare a neputinței structurale a parodiei de a *convince*. Parodia rămîne în mod necesar istrionică, separată de problemele *adevărate*. Ea se joacă abil cu noțiuni și formule „gata”, nu pătrunde mai departe. De aceea, în conflictul dintre melodramă și parodie nu pot lua partea parodiei.

Toma Pavel

Mihai Heroveanu (Contele de Lignières)

Tony Zaharian (Doctorul)

Ștefan Tapalagă (Pierre)

Teatrul Național „I. L. Caragiale”

„DIN JALE SE ÎNTRUPEAZĂ
ELECTRA”

de Eugene O'Neill

Regia : Al. Finți

fotocronica

Dina Cocca (Cristina) și Eugenia Dragomirescu (Lavinia)

Florin Fiersic (Orin)

Emanoil Petruț (Ezra Mannon)

